

РЕФЛЕКСИ НА ГЕРМАНИЗМА *MANN- ‘ЧОВЕК, МЪЖ’ В БЪЛГАРСКИ¹

Борис Парашкевов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Данное сообщение ставит перед собой цель представить заимствования в болгарском языке, в которых рефлексы германского слова *tann- ‘человек; муж’ содержатся в качестве второго компонента, а в двух случаях – в качестве словообразовательной основы. Проведенный сопоставительный анализ был спровоцирован тем, что рассматриваемый компонент выступает в двух вариантах *-ман* и *-мен*. Выводы относительно их распределения позволяют уточнить, из какого языка, вероятнее всего, происходит каждое заимствование и каков возможный путь его проникновения в болгарский язык.

The paper aims to review borrowings in Bulgarian in which reflexes of the German word appear as second element or (in two instances) as a word-formation base. The contrastive analysis was driven by the varying appearance of the said element as either *-ман* (-man) or *-мен* (-men). The conclusions drawn on their distribution should aid the clarification of the source language for each borrowing and the path of its appearance in Bulgarian.

Ключови думи: германизми, миграция на заемките, вариращите суфиксоиди *-ман/ -мен*
Key words: Germanisms, migration of borrowings, the varying suffixoids *-ман/ -мен* (-man/-men)

0. За реконструирания германски субстантивен корен *tann- ‘човек, мъж’ с вариант *tann-ōn- се приема апофонично родство с лат. *mens* ‘ум, разум, съзнание’ (тоест човекът като мислещо, разумно същество), както и генетична връзка с праслав. *mqǫь в бълг. *мъж*, рус. *муж*, пол. *mąż* и т.н. Германизмът е унаследен в англ., нидерл., швед. *man* (стнорд. *maðr*), нем. *Mann* ‘човек, мъж’. С течение на времето тези съществителни все по-често поемат ролята на втори композиционен член в сложни думи, означаващи извършителя на различни дейности, напр. нем. *Forstmann* ‘лесничей’, *Milchmann* ‘млекар’, *Obstmann* ‘овощар’, *Sämann* ‘сеяч’, *Seemann* ‘моряк’ (вж. Henzen 1965: 192), англ. *coachman* ‘кочияш’, *fisherman* ‘рибар’, *horseman* ‘конник’. С количественото нарастване на подобни образувания вторият компонент обикновено започва да избледнява семантично и постепенно се превръща в суфиксоид, респ. в деривационна морфема, каквато е *-er* в нем. *Schreiber* ‘писар’, *Wagner* ‘колар’, англ. *miller* ‘мелничар’, *potter* ‘грънчар’ (в <https://www.etymonline.com> към съществителното *man* са приведени 162 образувания с негово участие).

¹ Посвещава се на 70-годишния юбилей на проф. д-р Мира Ковачева.

Настоящото съобщение си поставя за цел да представи заемки в български, в които рефлексите на германската дума се съдържат като втора съставка, а в два случая и като словообразователна база. Подтикът към този съпоставителен анализ бе породен от обстоятелството, че въпросната съставка е застъпена вариращо с обличията *-ман* и *-мен*. Изводите относно тяхното разпределение би трябвало да спомогнат да се уточни от кой език най-вероятно произхожда всяка една заемка и кой е евентуалният път на нейното проникване в български.

1. Наличие на варианта *-ман* бе установен в следните чужди думи, които ще бъдат представени с етимологичен коментар. Първата от тях **барман** е възприета заедно с *бардама* съответно от нем. *Barmann* (с успореден английски синоним *Barkeeper*) и *Bardame* (за англ. *barmaid*). Източникът англ. *barman* 'лице зад плота в бар, което сервира напитки' има за първа съставка англ. *bar* 'плот в питейно заведение, през който барманът сервира напитки' (чрез френ. *barre* 'преграда в гостилница' от галором. **barra* 'пръчка, греда'). В български към *барман* е образувано женскородовото деятелно име *барманка* като синоним на *бардама*.

Собствено немско образуване се крие в **шпйлман** 'средновековен странстващ певец, музикант и артист'. То отразява историзма *Spielmann* (срвиснем. *spilman*), съставен от основата на глагола *spielen* 'свирия; играя' и *Mann* 'мъж, човек' първоначално като означение за танцьор и фокусник. Друг историзъм е **хётман** 'назначаван от краля главнокомандващ на войските в Полша и Литва; управител на област в Украйна'. Той застъпва пол. *hetman* 'главнокомандващ; предстоятел; военачалник на войските в Полша и Литва; предводител на казашка войска', заемка от срвиснем. *heuptman/ houbetman* 'военачалник, предводител', в съвременния немски език *Hauptmann* 'капитан в сухопътните войски' (с детерминант *Haupt* 'глава; главен'). Като фамилно име **Хауптман** то ни е известно например от германския драматург и писател Герхарт Хауптман (*Gerhart Hauptmann*, 1862–1946).

Една порода кучета от типа на пинчерите с дълго тяло и къса козина се нарича **доберман**. Те били създадени в германския град Аполда и се използвали за охрана. Като първи кинолог, отглеждал добермани, е известен Фридрих Луис Доберман (*Friedrich Louis Dobermann*, 1834–1894), чието фамилно име (опряно на личното *Dobran* или местното *Dobra* с база слав. *dobry* 'добър', вж. Duden Familiennamen 2000: 190; Berger 1993: 79 s.v. *Doberan, Bad*) се използва за тяхното означаване. В своя Речник на чуждите думи Г. Бакалов е привел – както обичайно без етимологична справка – екзотизма **шүцман** 'полицейски служител (в Германия)' (Bakalov/Бакалов 1939: 808), чийто прототип нем. разг. *Schutzmann* 'стражар' има за детерминант *Schutz* 'охрана, защита'.

В езика ни като псевдоанглицизъм или фалшив англицизъм **ватман** е проникнал галицизмът *wattman* ‘водач на трамвайна мотриса’, документиран от 1895 г. и образуван от английските лексикални съставки *watt* ‘ват – единица мярка за електрическа или механична мощност’ и *man* ‘човек’ във функцията му на суфикс за деятелни имена (<http://www.atilf.fr/tlfi>). Поради възникването си на френска почва тази дума запазва статуса си на галицизъм, чужд на английския език, в който ватманът се нарича *tram driver* (в американския английски *motorman*, *carman*). Този странен словообразователен похват нека бъде илюстриран с още един пример от немски. Като немскоезичен псевдоанглицизъм често се цитира *Pullunder* ‘пуловер без ръкави, носен върху ризата или блузата под якето’, съставен по образец на английската заемка *Pullover* ‘пуловер (букв. ‘надени отгоре’)’ от англ. *to pull* ‘надявам, обличам’ и *under* ‘под, отдолу’ (срв. <https://www.duden.de/rechtschreibung>).

Пет длъжностни наименования от мореплавателната терминология са възприети с руско посредничество от английски и/или нидерландски. Този миграционен път се дължи на факта, че по време на своето управление в края на XVII и първата четвърт на XVIII в. руският цар, а впоследствие император Петър I инициира интензивно корабостроене с активното участие на нидерландски и северногермански специалисти. След възраждането на българската държавност през XIX в. в български намират достъп огромен брой руско-нидерландски заемки (вж. Detrez/Детрез 1977). Английското офицерско звание в Кралския флот *midshipman*, съставено от *midship* ‘средна част на кораб’ (с първа съставка *mid-* ‘среден’ и *ship* ‘кораб’) и *man* ‘мъж’ сме заели чрез рус. *мичман*, запазвайки неговия модифициран гласеж – **мичман** ‘звание на лице от сержантския състав във военноморския флот’. Дословна заемка отново чрез руски е **лоцман** ‘лице, което превежда корабите през труден за плаване район или при подхождане към пристанище’. Руският мореплавателен термин *лоцман* застъпва остарелия нидерландски *loodsman/ lootsmen* (днес *loods*), отразяващ средноанглийския *lodesman* с първа съставка композиционната форма на *lode* ‘път, курс; превозване’ (днес *load* ‘товар’). Тя застъпва стангл. *lad* сщ., което е сродно по произход с глагола *to lead* ‘водя’ (букв. ‘карам някого да се движи, да пътува’, каузативум към стангл. *lidan* ‘пътувам’), респ. с неговия дериват *leader* ‘водач’, прототип на бълг. *лидер*.

Сходна структура и звучене има **боцман** ‘лице от младшия команден състав на кораб, което притежава необходимата квалификация и образователен ценз и е пряк началник на моряците от палубната команда’. Названието е възприето у нас чрез рус. *боцман* от нидерл. *bootsman*, съчетание от композиционната (в случая генитивната) форма *boots-* на *boot* ‘лодка’ и *man* ‘мъж’. По данни на РЧД 2002 като означение за командира на ескадра и за кораба или летателния апарат, в който се намира той, се

използва **флагман**, заемка чрез рус. *флагман* от нидерл. *vlagman* (вж. Де-Трез 1977: 158) с детерминант *vlag* ‘знаме’ (източник на рус. и бълг. *флаг* ‘държавно или корабно знаме’) – германизъм с вероятно първоначално значение ‘нещо, което се ветрее’. Мореплавателният термин **щурман** ‘водач на кораб, помощник на капитана’ и по-точно неговият руски прототип *штурман* показва понемчено началословие на по-стария облик *стюрман* за нидерландския *stuurman* ‘корабен офицер, който надзирава управлението и навигацията на плавателния съд’. Той е съчетание на *stuur* ‘рул, кормило’ (инструментално производно от глагола *sturen* ‘управлявам, направлявам, ръководя’) и *man* ‘мъж’.

Сходно по звучене е ефрейторското звание за служещите във Вафен-СС воители по време на Третия райх **щурман**, в което се отразява немската композиция *Sturmmann* букв. ‘щурмовак’. Нейната първа съставка е идентична със заемката *шурм* ‘решителна атака’, заета като военен термин чрез рус. *штурм* от нем. *Sturm* ‘вълнение, метеж; атака, нападение’ (изходна семантика ‘буря’). Тук може би е уместно да се спомене историзмът *есэсовец*, зает от руския *эсэсовец*, който адаптира или частично калкира немския *SS-Mann* като означение за най-ниския чин или най-общо за всеки от членовете на създадените в Третия райх т.нар. охранителни отряди (нем. *Schutzstaffeln*, съкратено *SS* с втора съставка *Staffel* ‘група, отряд; отбор’, а за първата *Schutz* ‘охрана, защита’ вж. *шуцман* по-горе) на Хитлеровата националсоциалистическа партия.

Чрез международната правна терминология като една от най-новите чужди думи в български проникна **омбудсман** ‘означение за обществен защитник, който е упълномощен да се застъпва за правата на гражданите, ако бъдат нарушени от някоя държавна институция’. По произход тя е шведска – *ombudsman*, представляваща композиция с втора съставка *man* ‘мъж; човек’, която е присъединена към първоначалната *ombud*, род. п. *ombuds* ‘пълномощник, застъпник’, производно от старонордския фразов глагол *bjóða om* ‘предоставям правата си, упълномощавам’.

Скандинавско по произход е също етническото наименование **нормани**, заето в български от нем. *Normannen*. То е историческо означение за викингските нашественици във Франкското кралство от IX–X в., които се заселили в наименуваната по тях днешна френска област Нормандия. В латински източници норманите са били известни под имената *Nortmanni/ Northmanni/ Nordmanni*, възпроизвеждащи старонордското *norðmaðr* с множествена форма *norðmenn* ‘хора, придошли от северни земи’ (първа съставка *norð* ‘север’). Друго етническо име, съдържащо коренния вариант **mann-ōn-* са **алеманите**, едно наименование, тясно свързано с швабите (в исторически план *свебите* или *свевите*). То обхваща общност на западни германски племена, заселили се на югозапад в днешната федерална провинция Баден-Вюртемберг, Елзас във Франция, немскоезичната

част на Швейцария, Лихтенщайн и австрийската провинция Форарлберг. В латински текстове името им *Alamanni/ Alemanni* е документирано от III в. сл. Хр. и се смята за съставено от германските лексикални елементи **ala-* ‘всички’ и **mann-ōn-* ‘хора’ и тълкувано като означение за хора, които са се събрали и са се смесили в едно ново цяло. Алеманите са изконните съседи на западните романски народности, което намира израз в използваните от тях етноними за германец: френ. *Allemand*, исп. *alemán*, порт. *alemão*. В рамките на алеманите са се втели и изчезнали достигащите на юг до Алпите **маркомани**. Този трети етноним има за детерминант историзма *Mark* (ствиснем. *marc/ march* ‘граничен знак; граница; погранична област’) и е означавал племената, обитаващи пограничните области.

Опитът името на древните *германи* (лат. *Germani*, гръц. Γερμανοί) да се възведе като самоназвание към германската основа **gaiza-* ‘копие, сулица’ (днес в нем. *Ger* сщ., сиреч ‘въоръжените с копие’) се смята за несполучлив. Вместо него предпочитание се дава на хипотезата за келтска етимология на етнонима с база староирландските корени *gair* ‘съсед’ или *gairm* ‘вик’, което ще рече ‘съседите’ или ‘викащите, крещящите’ (срв. <https://de.wikipedia.org>).

Анализираните дотук заемки водят до заключението, че те произхождат от различни германски езици (немски, английски, нидерландски, шведски), като в български са проникнали отчасти с руско посредничество. По своето естество представляват деятелни имена, назоваващи професии или длъжности, както и етноними. Коментираното фамилно име *Хаунтман*, отъждествено с прототипа на апелатива *хетман*, свидетелства, че нарицателни с формант *-ман* нерядко са били превръщани в лични и фамилни имена, някои от които са добили известност и в България, напр. **Кауфман** (нем. *Kaufmann* ‘търговец’ с детерминант основата на глагола *kaufen* ‘купувам’, германско образувание, опряно на лат. *caupo* ‘дребен търговец’, или отразяващо къснолат. *cauponari* ‘продавам, изтъргувам’, намерило чрез готски достъп в славянските езици, напр. бълг. *купя*, рус. *купить*), **Борман** (за нем. *Bormann*, родом от селище край извор – нем. *Born*), **Херман** за нем. *Hermann* (букв. ‘войскар’ с първа съставка ствиснем. *heri* ‘войска’). Съществуват дори случаи на алонимия, когато еднакво структурирани фамилни имена се използват в английски и немски, напр. **Гудман** и **Гутман** (‘добър, почтен човек’ с детерминанти англ. *good* ‘добър’ и нем. *gut* сщ.), **Нюман** и **Нюйман/ Науман** (‘нов човек, пришълец’ с детерминанти англ. *new* ‘нов’ и нем. *neu*, диал. *pau* сщ.), **Фрийман** и **Фрайман** (‘свободен човек, некрепостен’ с детерминанти англ. *free* ‘свободен’ и нем. *frei* сщ.). Впрочем в немски самият симплекс *Mann* ‘мъж; съпруг’ също е обичайно фамилно име, както у известните писатели братя *Томас* и *Хайнрих Ман*. Относно човека прилеп **Батман** vs. *Спайдърмен* вж. по-долу.

Като частни случаи извън разисквания словообразователен модел могат да се споменат дериватите на нем. *Mann* и нидерл. *man*. През XV в. *mannekijn* ‘човече; кукла’, среднонидерландско умалително към *man* ‘човек от мъжки пол’, легнало в основата на френ. *mannequin* ‘кукла’. С течението на времето то се развило в означение за марионетка и шивашка кукла, а впоследствие – в смисъл на *mannequin vivant* ‘жива кукла’ – също за лице, представящо модни образци, откъдето иде и бълг. **манекѐн**. Спортните коментатори използват екзотизма **маншафт** по отношение на футболния отбор на Федерална република Германия. Прототип на това наименование е нем. *Mannschaft* ‘отбор, екип’, кратко означение за *Bundesmannschaft* ‘федерален отбор’. Немската дума е старинно събирателно име към *Mann* ‘мъж’, което в смисъл на ‘група мъже, слуги, воини’ е било оформено с наставката *-schaft*, генетично тъждествена с английската *-ship*. Въпреки че днес *Mannschaft* е означение за група от спортисти или спортистки, в немски е легитимно и доуточняващото оксиморонно образувание *Frauenmannschaft* ‘женски отбор’, в което към мъжкото първоначало на деривата се добавя детерминантът *Frauen-* ‘женски, от жени’.

2. Заемките с алтернативния формант *-мен* са изцяло англицизми, прониквали по-скоро опосредствано, отколкото пряко. Причините за съществената промяна в техния вокализъм не са еднозначни. Тъй като гласната в англ. *man* е /æ/, а в неакцентувания суфиксоид *-man* – /ə/ или /æ/, субституцията ѝ в български с графемата <e> всъщност е отклонение колкото от препоръката на А. Данчев /æ/ да се предава с <a>, толкова и от неговото предложение при наличие на звук /ə/ с графемно английско съответствие <a> то да се запазва вместо да се замества с <ъ>, понеже в тази позиция бълг. /a/ бездруго се редуцира в /ъ/ (вж. Danchev/Данчев 1995: 80, 128 сл.). Двата постулата на Данчев фактически са изпълнени в името на комиксния персонаж *Батман* за англ. *Batman* ['bætɹmən]. На този човек прилеп (англ. *bat*) структурно се противопоставят човекът паяк (англ. *spider*) **Спайдърмен** за англ. *Spiderman/Spider-Man* ['spaidəmən] и **супермѐн** за англ. *superman* ['supermæn], изковано като калка на използвания от Фридрих Ницше немски философски термин *Übermensch* ‘свръхчовек’. В тях проличава стремеж добре изразеният английски гласеж на персоналифициращия сегмент *-man* ‘човек; мъж’ да се предаде на български с <-мен>. С оглед на двойното ударение в *супермѐн* може да се допусне влияние и на рус. *супермѐн*.

Най-старият пример, изглежда, е регистрираният у Н. Марков **жентлемѐн** като съответствие на френ. *gentleman* в рамките на неговото семантично пояснение ‘жентлемен, добре възпитан човек’ (Markov/Марков 1906: 1041). У Г. Бакалов и Ст. Младенов фигурира двойката **джѐнтлемен (джѐнтълмен)** (Bakalov/Бакалов 1939: 193; Mladenov/Младенов 1947: 113), докато Българският етимологичен речник лематизира само

джентлемѐн ‘благородно възпитан, почтен човек’ с указание „от англ. *gentleman*“ (BER/БЕР 1971 I: 360), към което очевидно би трябвало да се добави „чрез рус. *джентльмѐн*“. Днес думата вече е реанглифицирана и подобно на други от тази група е представена в Официалния правописен речник на българския език с двойно ударение **джѐнтълмѐн** (OPRBE/ОП-РБЕ 2012) за англ. *gentleman* ['dʒent(ə)lmən], заемка от стфрен. *gentilz hom* ‘благороден човек’ (съчетание от латинските съставки *gentilis* ‘от същия род и потекло’ и *homo* ‘човек’).

В различни наши лексикографски помагала са застъпени производни деятелни имена със суфиксоида *-man* от англ. *business* ‘работа; сделка; търговия’, *bush* ‘храст’, *Congress* ‘Камара на представителите в САЩ’, *front* ‘предна част, лице, фасада’, *jazz* ‘джазова музика’, *show* ‘показ; представяне’, *sport* ‘спорт’, *yacht* ‘яхта’ (нидерландска по произход дума, възникнала като началословна изолация от композицията *jachtschip* ‘бързоходен кораб’, букв. ‘кораб за преследване’). Това са **бизнесмѐн** ‘човек занимаващ се със сделки, предприемач’, **бушмѐн** ‘южноафрикански туземец обитател’ (калка на *boschjesman* ‘човек от горичките’ в езика африканс), **конгресмѐн** ‘член на Камарата на представителите в САЩ’, **фрѐнтмѐн** ‘основен изпълнител в музикален състав’, **джѐзмѐн** ‘изпълнител на джазова музика’, **спортсмѐн** ‘играч, който спазва правилата’ (с по-често употребявани производни *спортсменски*, *спортсменство*), **шѐдумен** ‘водещ на развлекателни програми’, **яхтсмѐн** ‘човек, който при тежава или кара яхта’.

Всички те имат съответствия в руски, които се характеризират с окситонично ударение. То е дало отражение върху облика им в български, докато в случаите *фрѐнтмен*, *джѐзмен*, *шѐдумен* се проявява корективно влияние на английския прототип или пряко негово заемане. Но тук по-съществено е да се потърси отговор на въпроса кое обстоятелство е допринесло в руски по принцип да се утвърди гласежът на вариантния сегмент *-мен*. Напълно допустимо е, че този факт би могъл да бъде обусловен от морфологичната структура на английските прототипи. При тях в единствено и множествено число се редуват формантите *-man* и *-men*. Това означава, че при заемане на нарицателното множествената форма може да се окаже определяща за вокализма на заемката, напр. англ. *Congressmen*, *sportsmen* → рус. *конгрессмѐны*, *спортсмѐны* мн. ч. → *конгрессмѐн*, *спортсмѐн* ед. ч. → бълг. *конгресмѐн*, *спортсмѐн*. Мислимо е, разбира се, в български еклеktivното утвърждаване на <a> или <e> при възприемане на нюансираното различие между /æ/ и /e/ също да играе известна роля, срв. бълг. *джѐзбѐнд* за англ. *jazz-band* ['dʒæzbænd]. Наличието на изглас *-мен* в съчетание с окситонеза при бълг. *бизнесмѐн* и т.н. може обаче да се приеме за достатъчно убедително обстоятелство, че става въпрос за заемане на английска структура на *-man* с руско посредничество, при кое-

то меродавна за нейния вокализъм се е оказала множествената форма в английски с гласеж *-men*, превърнат в крайна сметка във функционално действителен адаптационен модел.

Частично отклоняващо се от него в акцентно отношение е лексикализираното търговско наименование на произведения от японската фирма „Сони“ портативен касетофон *Walkman* (с детерминант глагола *to walk* ‘вървя, ходя’), което както на руски, така и на български звучи **у̀кмен** ‘преносим касетофон, захранван с батерии, със слушалки за самостоятелно и дискретно слушане при ходене или пътуване’ (RNDBE/PHДБЕ 2010: 460).

REFERENCES/БИБЛИОГРАФИЯ

- Bakalov, G. 1939. *Rechnik na chuzhdi dumi*. Sofiya. [Бакалов, Г. 1939. *Речник на чужди думи*. София.]
- Berger, D. 1993. *Geographische Namen in Deutschland. Herkunft und Bedeutung der Namen von Ländern, Städten, Bergen und Gewässern*. Mannheim / Leipzig / Wien / Zürich: Dudenverlag.
- BER 1971. *Balgarski etimologichen rechnik*. Sast. VI. Georgiev i dr. T. 1 (a-zyarvam), Sofiya: Izdatelstvo na Balgarskata akademiya na naukite. [БЕР 1971. *Български етимологичен речник*. Съст. Вл. Георгиев и др. Т. 1 (а-зярвам), София: Издателство на Българската академия на науките.]
- Danchev, A. 1995. *Balgarska transkriptsiya na angliyski imena*. Treto preraboteno izdanie. Sofiya: Izd. „Otvoreno obshtestvo“. [Данчев, А. 1995. *Българска транскрипция на английски имена*. Трето преработено издание. София: Изд. „Отворено общество“.]
- Detrez, R. 1977. *Niderlandskite zaemki v balgarskiya ezik*. Prinos kam istoriyata na balgarskata leksika. – V *Slavica Gandensia*. State University of Ghent, Department of Slavonic Philology, 4/1977, pp. 121–174. [Детрез, Р. 1977. Нидерландските заемки в българския език. Принос към историята на българската лексика. – В *Slavica Gandensia*. State University of Ghent, Department of Slavonic Philology, 4/1977, pp. 121–174.]
- Duden Familiennamen 2000. *Familiennamen. Herkunft und Bedeutung*. Bearbeitet von Rosa und Volker Kohlheim. Mannheim / Leipzig / Wien / Zürich: Dudenverlag.
- Markov, N. 1906. *Palen frensko-balgarski rechnik*. Vtoro izdanie ilyustrovano. Sofiya: Izdanie „Globus“. [Марков, Н. 1906. *Пълен френско-български речник*. Второ издание илюстрировано. София: Издание „Глобус“.]
- RNDBE 2010. Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska. *Rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik (ot kraya na XX i nachaloto na XXI v.)*. Parvo izdanie, Sofiya: „Nauka i izkustvo“. [РНДБЕ 2010. Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска, *Речник на новите думи в българския език (от края на XX и началото на XXI в.)*. Първо издание, София: „Наука и изкуство“.]
- RCHD 1947. Mladenov, St. *Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiyat ezik s obyasneniya za poteklo i sastav*. Treto, znachitelno dopalнено i razshireno izdanie. Sofiya: Hemus.

[РЧД 1947. Младенов, Ст. *Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав*. Трето, значително допълнено и разширено издание. София: Хемус.]

RCND 2002. Gaberov, Iv., D. Stefanova. *Rechnik na chuzhdite dumii v balgarskiya ezik s prilozheniya*. Peto preraboteno i dopalнено издание. Veliko Tarnovo: Gaberoff. [РЧД 2002. Габеров, Ив., Д. Стефанова. *Речник на чуждите думи в българския език с приложения*. Пето преработено и допълнено издание. Велико Търново: Gaberoff.]

<https://de.wikipedia.org> (last accessed June 27)

<http://www.atilf.fr/tlfi> (last accessed June 27)

<https://www.duden.de/rechtschreibung> (last accessed June 27)

<https://www.etymonline.com> (last accessed June 27)